

Toplumsal Değişimin Mekânsal Etkileri: Rize-Fındıklı Konakları

Spatial Effects of Societal Changes: Rize- Fındıklı Mansions.

Merve SAATÇI KÖROĞLU¹ , Tülin GÖRGÜLÜ²

öz

Tarihsel süreçte toplumsal yapıda meydana gelen değişimler, kullanıcıların mekândan beklentilerine ve mekânı kullanma biçimlerine etki ederek mekânsal dönüşümü beraberinde getirmektedir. Yöreye özgü yaşam biçiminden doğan ihtiyaçlar doğrultusunda şekillenen, bulundukları yerleşime ve inşa edildikleri döneme ait kültürel, sosyal ve yerel özellikleri plan kurgusuna yansıtmış olan yerel konutlar; zamanla değişen gereksinimleri karşılayabilmesi için kullanıcı müdahaleleri ile özgün biçiminden ve işlevinden uzaklaştırılmakta, kimi zaman da bakımsızlık ve kullanılmama sebepleri ile yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır. Toplumlara ait sosyal ve kültürel birikimleri günümüze ulaştırması bakımından kültürel miras niteliği taşıyan yerel konutların, özgün değerlerini yitirmeden korunarak gelecek nesillere aktarılması hem kırsal hem de kentsel ölçekte kültürel kimliğin korunması ve sürekliliği açısından önemli bir değere sahiptir. Bu çalışmada; tarihsel süreç içerisinde toplumsal yapıda meydana gelen her değişimin fiziksel oluşumlara da yansıdığı yaklaşımdan yola çıkılarak bu yansımanın yerel mekânın dönüşümü üzerinde yarattığı etkiyi ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda; Rize'nin Fındıklı ilçesinde yer alan 3 yerel konut toplumsal ve mekânsal analizleri yapılmak üzere seçilmiştir. Tarihsel süreç 19.yüzyıldan günümüze; konutların inşa edildiği, yöreye özgü yaşamın sürdürüldüğü, kullanıcıların ev halkı olduğu 1.dönem, toplumsal yapıdaki değişimin kullanıcıları ve mekanları etkilediği 2.dönem, konutlardaki özgün yaşamın, kullanıcıların ve işlevlerin değiştiği 3.dönem olmak üzere 3 döneme ayrılmıştır. Konutların plan kurgusu yerinde incelenerek her bir konut için 3 ayrı döneme ait planlar oluşturulmuştur. Belirlenen dönemlerde toplumsal yapıda gerçekleşen değişim "sosyokültürel, ekonomik ve teknolojik yapı", mekânsal yapıdaki dönüşüm ise "kütle, kurgu ve sirkülasyon, işlev ve kullanıcı" başlıkları altında incelenmiştir. Elde edilen bulgular ışığında; toplumsal yapıdaki değişimlerin, konut kullanıcılarında "bölme, ayrılma ve dönüştürme" davranışlarının ortaya çıkmasına neden olduğu görülmüştür. Yerel konutların özgün niteliklerini kaybetmesiyle, geçmişten gelen insan-mekân etkileşimine dair izlerin okunabilirliğinin de kaybolduğu anlaşılmaktadır. Kültürel miras niteliğindeki yerel konutların koruma-kullanma dengesi kurularak sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için cephe ve kütle özelliklerinin yanında plan kurgusu ve yerel donatılarının da dahil olduğu bütüncül bir koruma yaklaşımının gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Değişim, Mekânsal Dönüşüm, Yerel Konut, Yeniden Kullanım, Kültürel Sürdürülebilirlik.

ABSTRACT

The historical changes in the societal structures influence users' expectations from space and their ways of utilizing it, leading to spatial transformation. Local houses, shaped by the needs arising from the region's unique way of life and reflecting the cultural, social, and local characteristics of their settlement and construction period in their spatial layout, are gradually altered from their original form and function through user interventions to meet evolving requirements. In some cases, they face the risk of disappearance due to neglect and disuse. As cultural heritage assets that preserve the social and cultural accumulation of societies, the conservation of these local houses without losing their original values and their transmission to future generations are crucial for maintaining and sustaining cultural identity at both rural and urban scales. This study aims to reveal the impact of societal changes on the transformation of local spaces, based on the approach

¹ Corresponding Author: Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı BAP Doktora Programı, merveaatci@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4720-7709

² (Prof.Dr.) Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, tulingorgulu@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7690-9681

that every change in the social structure throughout the historical process is reflected in physical formations. In line with this objective, three local houses in the Fındıklı district of Rize were selected for social and spatial analysis. The historical timeline was divided into three periods: (1) the initial period, when the houses were built, and the region's traditional lifestyle was actively maintained by household members; (2) the transitional period, when changes in social structures began affecting both users and spaces; and (3) the transformation period, when the original lifestyles, users, and functions of the houses underwent significant changes. The spatial layout of each house was examined on-site, and floor plans were created for each of the three periods. Societal changes during these periods were analyzed under the themes of "socio-cultural, economic, and technological structure," while spatial transformations were assessed in terms of "mass, layout and circulation, function, and users." The findings indicate that changes in social structures have led house users to engage in behaviors such as "partitioning, separating, and transforming" spaces. The loss of original characteristics in local houses has also resulted in the disappearance of traces reflecting the historical human-space interaction. The study concludes that ensuring the sustainability of these culturally significant houses requires a holistic conservation approach that not only preserves façade and mass characteristics but also integrates spatial layout and interior elements into the protection framework.

Keywords: Societal Change, Spatial Transformation, Vernacular Housing, Adaptive Reuse, Cultural Sustainability.

GİRİŞ

Mekân toplumsal ilişkilerin varoluş biçimlerinden biri ve kolektif bir yansımasıdır (Lefebvre, 2014). Bireyden bağımsız olmayan mekân; bireyle birlikte anlaşılan toplumsal yapı kavramının da önemli bir boyutudur (Kurt, 2021). İnsan ile mekân arasında üç etkileşim boyutundan bahsedilebilir. Birincisi insan-mekân ilişkisinde insanın mekân üzerindeki etkisi, ikincisi insan-mekân ilişkisinde mekânın insan yaşamı ve davranışı üzerindeki etkisi, üçüncüsü ise insanın insanla olan ilişkisinde mekânın fiziksel olduğu kadar toplumsal bir sahne işlevi görmesidir (Karakaş, 2019).

İnsanı geçmiş ve gelecek olgusuna, içinde bulunduğu yapısal çevreye ve sosyal ilişkilerinin bir bütünü olan toplumsal yapıya bağlayan mekanlardan en önemlisi konuttur (Dovey, 1985). Mekân, zaman, iletişim ve anlamın örgütlü bir örüntüsü olan konut; kullanıcısı ile ilgili tercihleri, değerleri ve değişimleri içinde barındırmaktadır. Kültür ve insan yapısı üzerine yapılan çevresel çalışmalar, konutların çevrenin bir ürünü olmasının yanında toplumun sosyokültürel ve ekonomik durumu ile aile yapısını yansıtan bir unsur olduğunu göstermektedir (Batur & Gür 2005).

İnsanın yaşamını sürdürdüğü konut; tarihsel süreçte kullanıcısının içinde bulunduğu tüm değişim ve dönüşüm süreçlerinden etkilenmektedir. Toplum yapısında meydana gelen değişimler, kullanıcı gereksinimlerini farklılaştırmakta ve mekânsal dönüşümü kaçınılmaz hale getirmektedir. Kırsal yerleşimlerin kimliğinin bir parçası olan, yöre insanının yaşantısına tanıklık eden ve bu tanıklığa dair bilgi birikimini günümüze ulaştıran kaynak niteliği taşıyan, yörenin coğrafi yapısına, iklim özelliklerine, yapı malzemelerine, yapı ustalığına dair özellikleri okuyabileceğimiz yerel konutlar; sosyal ve mekânsal özellikler arasındaki ilişkinin belirgin olduğu, mekân ve davranış arasındaki bütünlüğü yansıtan, kendi dinamikleri içinde gelişerek insan ve mekân arasında kurulan çok katmanlı ilişkilerden oluştuğu için toplumsal yapı değişiminin mekân üzerindeki dönüştürücü etkisinin izlenebileceği en önemli konut çeşidi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kentlerde üretime bağlı iş olanaklarının artmasının kırsalda yaşayan insanları kente göç etmeye zorlaması, göçün artmasıyla bu yerleşimlerdeki yaşamın bir parçası olan uğraşların terk edilmesi, sanayileşme, teknolojik gelişme ve küreselleşme süreçlerinin toplum gereksinimlerini farklılaştırarak yeni mekânsal düzenlemeleri beraberinde getirmesi, toplumsal yapı değişiminin kırsal yerleşimler ve yerel konutlarla ilişkisini ortaya koymaktadır. Yerel değerleri göz ardı eden hızlı değişim süreci, yerel konutların özgün bir biçimde varlığını sürdürmesini engellemekte, kimi zaman da yok olma tehlikesi ile karşı karşıya bırakmaktadır (Gür, 2000).

Yerel konutların çevre ve yaşam değerleriyle uyumlu kendine özgü özellikleri büyük bir kültürel sürekliliğin işaretidir. Tarihsel süreçte gerçekleşen değişimleri yerel konutlar açısından incelemek, çok yönlü ilişkilerin belirlenmesini ve değişimin hangi nedenlerle ortaya çıktığını gösterecek sonuçlara ulaşmamızı sağlamaktadır (Sözen, 2006).

Konuyla ilgili literatürü incelediğimizde, Levi ve Taşçı (2016) tarafından kırsal yerleşimlerdeki konutlarda meydana gelen değişim ve bozulmaların sebeplerini araştırmayı amaçlayan Küçükavulcuk köyü ile ilgili hazırlanan makalede, ekonomik yapının değişmesinin evlerin terk edilmesiyle sonuçlandığı ve yapıların kullanılmamasının özellikle hızlı bir yıpranmaya sebep olduğu belirtilmiştir. Sorunun çözümü adına kırsal kalkınma, ekoturizm ve günübirlik turizm bağlamında köydeki yaşamın canlandırılması önerilmiştir.

Aktürk (2021) tarafından 700 yıllık geçmişe sahip Cumalıkızık köyünün incelendiği çalışmada turizmin yereldeki etkileri araştırılmıştır. Köy evlerinin turizm amacıyla kullanılması sonucunda evlerin ziyaretçilere yönelik ihtiyaçlara cevap vermek amacıyla işlevsel anlamda dönüştürüldüğü ve bu dönüşüm ile yapıya eklemelerin ve mekân kurgusunda çeşitli sorunların ortaya çıktığı belirtilmiştir. Toplumsal anlamda en önemli değişimin tarıma dayalı ekonominin turizm ekonomisine dönüşmesi olduğu, fakat evlerin çoğunun turizme yönelmesi sonucu elde edilen gelirlerin varisler tarafından bölünmesiyle ekonomik anlamda sıkıntı yaşandığı ifade edilmiştir.

Kullanıcı değişiminin geleneksel Midyat evlerindeki etkilerinin incelendiği diğer bir çalışmada; ev sahipleri tarafından kullanılan evlere daha bilinçli müdahalelerin yapıldığı, kullanılmayan, kiracılar veya yeni ev sahipleri tarafından kullanılan evlerde ise özgün yapıyı bozan müdahalelerin gerçekleştiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulguların mimari ve sosyal yapının birlikte korunması gerekliliğini ortaya çıkardığı belirtilmiştir (Dalkılıç, 2008).

1. Amaç ve Yöntem

Toplumsal değişimin yerel konutlar üzerindeki mekânsal etkilerinin konu edildiği çalışmada;

- Rize'nin Fındıklı ilçesinde yer alan "Aydinoğlu, Şevketbeyoğlu ve Babalık" konaklarının 19.yüzyıldan günümüze kadar geçen süreçte yaşadığı mekânsal dönüşümü ve bu dönüşüme etki eden toplumsal bileşenler ile arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak,
- Elde edilen bulguların yerel mekânın kültürel varlığını sürdürebilmesi açısından yarattığı sonuçları tartışmak amaçlanmaktadır.

Belirlenen amaçlar doğrultusunda aşağıda yer verilen soruların cevapları aranmaya çalışılmıştır:

- Kullanıcıların yerel mekânı dönüştürmek istemesinde, içinde bulunduğu toplumsal yapının tarihsel süreç içerisindeki değişiminin rolü nedir?
- Mekânsal dönüşüm, yerel ve kültürel değerlerin mekân üzerinden gelecek nesillere aktarılması konusunda ne gibi sonuçlar doğurmaktadır?

Tarihsel süreç içerisinde toplumsal yapıda meydana gelen değişimlerin, kırsal yerleşimlerdeki yerel konutların dönüşerek gün geçtikçe tüketilmesine ve özgünlüğünü kaybetmesine neden olduğu hipotezinden yola çıkılarak; tarihsel sürecin dönemlere ayrılması ile dönüşümün toplumsal ve mekânsal yönünü zaman değişkeni ile ele almak, yerel konutların kırsal ve kültürel miras olma özelliğine vurgu yaparak yerel analizlerin önemine dikkat çekmek, literatüre mekânsal dönüşüme dair karşılaştırmaların yapılabileceği yeni veriler ekleyerek çalışma alanına katkı sunmak hedeflenmektedir.

Şekil 1. Konakların Fındıklı yerleşimi içerisindeki konumları (T.C. Fındıklı Kaymakamlığı kaynağından faydalanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur).

Rize'nin Fındıklı ilçesi, yöreye özgü farklı özelliklere sahip yerel konutların bulunduğu bir yerleşim olması sebebi ile çalışma alanı olarak belirlenmiştir. 8 mahalle 23 köyden oluşan ilçede; Akkaya, Babalık, Gündoğdu, Saatçı, Alper, Orhon, Hacaloğlu, Şevketbeyoğlu, Ü. Okman, Turna, Fırat, Sarı, Aydınoğlu, Çavuşoğlu, Halanın, Okman, Karatay ve Kavazoğlu olmak üzere 18 konak makalenin üretildiği doktora tezi kapsamında incelenmiştir. Makale kapsamında ise bu konaklardan; kıyıya yakın Merkez mahallesinde yer alan ve özgün işlevini kaybederek konuk evine dönüştürülen “Aydinoğlu Konağı”; Çağlayan köyünde yer alan ve yörenin en eski konaklarından biri olarak özgün işlevini sürdüren “Şevketbeyoğlu Konağı”, Sümer köyünde yer alan ve butik otele dönüştürülen “Babalık Konağı” farklı değişim özellikleri sebebi ile incelenmek üzere seçilmiştir.

Çalışmanın amaçları doğrultusunda toplumsal değişim; “sosyokültürel (aile, mahremiyet, komşuluk ilişkileri, göç), ekonomik ve teknolojik yapı”, mekânsal değişim ise; “kütle, kurgu-sirkülasyon ve işlev-kullanıcı” bağlamında 19.yüzyıldan günümüze kadar geçen tarihsel süreç 3 döneme ayrılarak incelenmiş, elde edilen bulguların birbirleri ile ilişkisi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Dönemler; tarihsel süreçteki “inşa ve özgün kullanım, onararak kullanım veya konaktan ayrılma, yeniden işlevlendirme ve konağa geri dönme” olarak adlandırılabilen 3 kırılma noktası referans alınarak belirlenmiştir.

- 1. dönem; konakların inşa edildiği, yöreye özgü kültür ve yaşama biçiminin sürdürüldüğü, konakların özgün yapısının korunduğu ve kullanıcıların ev halkı olduğu 1800-1940 yılları,
- 2. dönem hem toplumsal yapıdaki hem de yaşam koşulları ve beraberinde gelen kullanıcı ihtiyaçlarındaki değişim ile teknolojinin yaşama mekanlarına etki etmeye başladığı, bazı nitelsiz onarımlar, konağın kullanımının ikiye bölünmesi, kullanıcıların bir bölümünün veya tamamının eğitim, iş gibi nedenlerle konaktan ayrılması süreçlerini içeren 1940-2013 yılları,
- 3. dönem ise konakların uzun süreli kullanım ve yıpranmalar sonucunda fiziksel varlığını sürdürebilmesi için kapsamlı bir onarıma ihtiyaç duyduğu, konaklardaki özgün yaşamın, kullanıcıların ve işlevlerin değiştiği, bazı konakların butik otele ve konuk evine dönüştürüldüğü 2013-2023 yılları arasındaki dönem olarak belirlenmiştir.

Tarihsel süreçteki dönemleri belirlemek hem günümüz hem de geçmiş dönemlerdeki planları oluşturmak ve toplum yapısını ifade eden genel yaşayış biçimini anlamak üzere; yerleşimin yerinde incelenmesi, konut planlarının çizilerek mekânsal analizlerinin yapılması ve literatür tarama yöntemlerinden faydalanılmıştır.

2. 19.Yüzyıldan Günümüze Fındıklı Konakları'nda Toplumsal Değişim

Bu bölümde; Fındıklı'nın kırsal yerleşimlerindeki toplumsal yapının “sosyokültürel, ekonomik ve teknolojik yapı” bağlamında 19.yüzyıldan günümüze kadar geçen süreçte yaşadığı değişim araştırılmıştır. Sosyokültürel etkenlerin alt başlıkları; aile yapısı, komşuluk ilişkileri, mahremiyet ve göç olarak belirlenmiştir. Ekonomik yapıda tarımla ilişki ve gelir kaynaklarının, teknolojik yapıda ise ısınma, aydınlatma teknolojisi, sabit ve hareketli donatıların kullanımlarının değişimi araştırılmıştır.

2.1.Sosyokültürel Yapı

Yöreye özgü konakların kullanıcıları ilk dönemde, dede ve nineden torunlara uzanan 3 neslin bir arada yaşadığı geniş bir aile yapısından oluşmaktadır. Konaklarda bu yapıya uygun olarak, 5 ile 8 arasında değişen sayıda yatak odası ve yemek hazırlığı, yemek pişirme, yemek yeme, bulaşık yıkama, çocukların yıkanması, oturma, dinlenme, komşuluk ilişkileri gibi birden fazla eylemin gerçekleştirilebildiği çok işlevli bir ana mekân (aşhane) bulunmaktadır. Evin ana mekânının kadının gün içinde en çok vakit geçirdiği aşhane mekânı olması, kadının geleneksel yaşamda üstlendiği rolün mekânsal düzendeki yansıması olarak değerlendirilebilir.

İkinci dönemin ortalarından itibaren iş, eğitim, evlenen çocukların ayrı eve çıkması gibi nedenlerle konaklarda yaşayan kullanıcı nüfusu azalmaya başlamıştır. Bir süre sonra ise evde sürekli kalan aile bireyleri sadece evin büyükleri olmuştur. Üçüncü döneme gelindiğinde konut işlevini sürdüren konaklarda aile bireyleri geçici veya sürekli olarak evlerde kalmaya devam etmektedir, fakat bu dönemde evde yaşayan aile yapısı geniş aileden çekirdek aileye dönüşmüştür. İşlevleri değişen ve otel olarak hizmet vermeye başlayan konaklarda ise, işletmeciler aile bireyleri olsa da kullanıcılar artık sürekli değişen konuklar olduğu için özgün aile yapısına dair izler ortadan kalkmıştır.

Aile üyelerinin sosyokültürel yapısında önemli bir yere sahip olan komşuluk ilişkileri 1. ve 2. dönemde imece, doğum, düğün, ölüm, bayram gibi zamanlarda ve gündelik yaşamda kurulmuştur. İmeceler çoğunlukla; ekim, çapalama, ayıklama, toplama, ev yapımı, yük taşıma gibi işlerin dayanışma ile üstesinden gelmenin yanı sıra; yemek hazırlıkları, söylenen şarkılar, atma türküler, sohbetler, oynanan horonlar ile ev sahibi ve katılan komşular için sosyal bir etkinlik anlamına da gelmektedir. Aşhane ve avluda kurulan komşuluk ilişkileri; insanlar arasındaki birlik, yardımlaşma, dayanışma ve dostluk duygularını pekiştirmenin yanında yöreye özgü kültürün önemli bir ögesi ve taşıyıcısı konumundadır. İkinci dönemin sonlarına doğru evlerde kalınan süre azaldıkça hem komşu sayısı hem de gündelik yaşamda gerçekleştirilen işler azaldığı için görüşme sıklığı da azalmıştır. İlk dönemdeki imece kültürü, bayramlardaki şenlikler, doğum, düğün ve ölümlerde köy evinde bir araya gelinerek kurulan sosyal ilişkilere üçüncü dönemde ya çok az ya da hiç rastlanmamaktadır. Konut işlevi devam eden ve içinde yaşamın sürdüğü konaklarda komşuluk ilişkileri karşılıklı ziyaretler şeklinde devam ederken, işlevi değişen konaklarda evin kullanıcıları artık sürekli değişen konuklar olduğu için özgün komşuluk ilişkileri de zayıflamıştır.

Mahremiyet anlayışına mekânsal düzen üzerinden baktığımızda ilk dönemde mekânların; kişisel ve sosyal sınırların belirlediği bölgelere ayrıldığı anlaşılmaktadır. Gündüz kadın ve çocukların, akşam tüm ev halkının vakit geçirdiği, evin ana mekânı olan aşhane ve aşhaneye açılan yatak odalarının bulunduğu alanın ev halkının kullanımında olduğu, yabancı konukların hayata açılan odaların bulunduğu evin diğer bölümünde ağırlandığı anlaşılmaktadır. Böyle bir kullanım şeklinin ortaya çıkmasında kadının ve aile yaşantısının mahremiyeti rol oynamaktadır. Gündüz erkeklerin evle ilişkisinin zayıf olması sebebi ile daha çok kadın ve çocukların kullanımında olan aşhane, kadının gün içinde en çok vakit geçirdiği mekândır. Kadınların uğraştığı üretim etkinliklerinin, komşuluk ilişkilerinin sürdürüldüğü mekânın ana girişle ve avluyla bağı güçlüdür. Ana girişin bu mekâna yakın olması sebebi ile aile yaşantısının mahremiyeti anlayışıyla yabancı konuklar, ilk dönemde evin arka girişinden içeri

alınarak hayata açılan odaların bulunduğu alanda ağırlanmaktadır. Aşhane bu dönemde aile ile yabancı konuklar arasındaki mahremiyet açısından özel, aile bireylerinin kendi içlerindeki mahremiyeti açısından genel bir mekân olma özelliğine sahiptir. Konakların bazı yatak odalarında dolapların içinde gizlenmiş bir yıkanma alanı bulunmaktadır. “Gusülhane” olarak isimlendirilen bu alanlar, yıkanma eyleminin ilk bakışta anlaşılmayacak biçimde oda içinde çözülmesinin örneğidir. Çok sayıda yatak odasının bulunması ve odaların bazılarında birbirlerine geçişlerin olması, özellikle kadınların ortak alana çıkmadan çocuklarının bulunduğu odaya geçebilmesi ile ebeveyn-çocuk ve aile bireyleri arasındaki mahremiyete işaret etmektedir (Batur & Gür 2005).

2. dönemin ortalarına doğru mekanların kullanımında daha esnek bir anlayış ortaya çıkmaya başlamıştır. Ev bütüncül olarak kullanılmaktadır ve tüm konuklar ana girişten içeri alınmaktadır. Kadının aşhanenin bulunduğu alandaki kontrolü evin diğer bölümüne de yayılmıştır. Odadaki yıkanma alanının kullanımından 2. dönemin ortalarından itibaren vazgeçilmiştir. 3. dönemde konut işlevini sürdüren konaklarda mekân kullanımları esnek bir biçimde sürdürülürken, otele dönüştürülen konaklarda kullanıcıların ev halkı yerine konuklar olması ilk dönemdeki mahremiyet anlayışını tümüyle değiştirmiştir.

Göç olgusu yörenin sosyokültürel yaşamında ve hafızasında önemli bir yere sahiptir. 1916 yılında başlayan Rus işgali sebebiyle yöredeki konaklarda yaşayanların büyük bir çoğunluğu evlerini terk ederek Batı’ya doğru göç etmek zorunda kalmıştır. Oldukça zorlu şartlarda gerçekleşen göç yolculuğu Rus işgalinin sona ermesi ile Fındıklı’nın kurtuluş tarihi olan 11 Mart 1918’de sona ermiştir (T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, 2023). Köylerinin işgalden kurtulduğunu öğrenen yöre halkının bir bölümü tekrar evlerine dönmüş, bir bölümü göç yolculuğunda veya muhacirlik süresince kaldıkları yerlerde hastalıklara yakalanarak hayatlarını kaybetmiş, bir bölümü de göç ettikleri Ordu, Samsun, Kocaeli, Düzce gibi şehirlere yerleşmiştir.

1960’lı yıllardan itibaren aile bireylerinin evden geçici veya sürekli olarak ayrılmasına sebep olacak birtakım gelişmeler yaşanmıştır. İlki çalışmak için Almanya’ya göç edilmesidir. İkincisi; 1995 yılında köy okullarının kapatılıp taşınmalı eğitim sistemin gelmesi ve köyden ilçe merkezine inip çıkmanın yarattığı ulaşım zorlukları sebebi ile çocuğu okula başlayan aile bireylerinin bir süre sonra ilçe merkezinde ev kiralamaya başlamasıdır. Aynı şekilde çay fabrikasında çalışanlar da bu yöntemi tercih etmiştir. 2000’li yıllara gelindiğinde üniversitede okumak için köyden ayrılan evin torunlarının sayısının artması ile aile nüfusunun azalması ve evin tadilata ihtiyaç duyması ile masrafların artması sonucunda evden ayrılıp köyde yeni ev yaptırmayı veya ilçe merkezine taşınmayı tercih edenlerin sayısı artmaya başlamıştır. Üçüncü döneme gelindiğinde bölgedeki turizm potansiyelinin keşfedilmesi ile ailesinden kalan konağı onarıp işletmek üzere ilçe merkezinden veya şehir dışından köylere yerleşen nüfus artmaya başlamıştır.

2.2. Ekonomik Yapı

Ekonomik yapıya baktığımız zaman; ana gelir kaynakları 1.dönemde mısır, fındık, balıkçılık (sahile yakın yerleşimlerde) ve hayvancılıktan oluşmaktadır. Geleneksel yaşamda köylü; tuz, şeker ve elektriğin olmadığı dönemlerde gaz lambası için gerekli olan gaz yağı dışında gıda ihtiyacının tümünü köyde kendisi elde etmektedir. Tarımla ve toprakla ilişkisinin güçlü oluşu köye ve köy evine bağlılığı gerekli kılmaktadır.

1950’li yılların başında bölgede çay ekilmeye başlanmıştır (T.C. Fındıklı Belediyesi,2023). Çay yaprakları toplanacak duruma geldiğinde elle toplanmaya başlanmış ve Fındıklı’da çay fabrikası kuruluncaya kadar alım yerleri vasıtasıyla çay fabrikasının bulunduğu çevre ilçelere gönderilerek fındık ve mısırdan elde edilen gelire katkı sağlamıştır. Çay arazilerinin de artması ile 1990’lara doğru bazı arazi sahipleri arazilerindeki çayların tümünü, elde edilecek gelirin yarısını vermek üzere

yarıcılara toplatmaya başlamıştır. Böyle bir sistemi; çocukları üniversiteye giden, başka bir işte çalışmak için şehir dışında olan veya ilçe merkezinde yaşayanlar, yani çayın tümünü toplayamayacak durumda olan aileler tercih etmiştir.

Yarıcıların arazide çalışmaya başlaması ile onlar için kalacak yere ihtiyaç duyulmuştur. İkinci dönemin sonlarına doğru bazı ev sahipleri, evin de yıpranmış olduğunu göz önünde bulundurarak kendileri evden çıkıp eve yarıcıyı yerleştirmiş veya evin zemin katını yarıcının kullanımına ayırmıştır. En önemli geçim kaynaklarından biri olan çayın toplanmasında yarıcı sisteminin devreye girmesi ile yeni mekânsal düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur.

2010-2015 yılları arasında, yıpranmış ve mevcut haliyle kullanılamayacak durumda olan konaklar, onarılmaya ve bazıları yörede artan turizm talebinin bir sonucu olarak butik otel olarak yeniden kullanılmaya başlanmıştır. Ana gelir kaynağı olan toprakla ve tarımla birebir ilişki kurulan ilk döneme kıyasla yarıcı sisteminin devreye girmesi ile bu ilişki bir miktar zayıflasa da çay ve fındıktan gelir elde edilmeye günümüzde de devam edilmektedir. Otele dönüşen konakların sahipleri ise bu gelirlere ek olarak turizmden de önemli ölçüde gelir sağlamaktadır.

2.3. Teknolojik Yapı

Evin ana yaşama mekânı olan aşhane; günlük hayata dair birçok işlevin gerçekleştiği, evin kullanıcılarını bir araya getiren, dönemin ısınmak için kullanılan açık ateşinin yandığı çok amaçlı bir ortak mekandır. Zemini açık ateşin kullanılmasına uygun olacak biçimde sıkıştırılmış topraktan yapılmıştır. Yemek hazırlama, pişirme, yeme, komşuları ağırlama gibi günlük yaşama dair birçok işlev bu mekânda gerçekleşmektedir. Aşhane birçok işlevi üstlenen toplanma mekânı konumundadır (Sözen & Eruzun 1992). Bu dönemde teknolojik imkanların kısıtlı oluşu aile bireylerinin bir arada yemek yemesini, oturmasını, vakit geçirmesini sağlamıştır. 2. dönemin ortalarına doğru ısınmak için açık ateşin yerine hem odun hem de kömürün kullanılmasına imkân sağlayan “kuzine” olarak isimlendirilen sobalar tercih edilmiştir. 3.dönemde konut işlevini sürdüren konakların birçoğunda sobaların kullanımına devam edilmektedir. Otele dönüştürülen konaklarda ise çoğunlukla kaloriferler kullanılmaya başlanmıştır. 1.dönemde aydınlatma aracı olarak kullanılan gaz lambaları, 2. dönemin başlarında yerini “lüks” denilen biraz daha gelişmiş bir modeline bırakmıştır. 2. dönemin ortalarında aydınlatma için elektrik kullanılmaya başlanmıştır.

Aşhanenin çok amaçlı kullanılabilmesi, araç ve gereçlerin taşınabilir olmasını gerektirmiştir. Bu sebeple aşhanede dolap ve sedirler sabitken; oturma elemanları kolay taşınabilen iskemleler, yemek yeme elemanları bakır sini ya da ahşap sofralardır (Sözen & Eruzun 1992). 1.dönemde oturmak, dinlenmek veya uyumak için sofalarda ve yatak odalarında sedirler, büyük odada döşeklerin konulduğu yüklükler, aşhanede yemek hazırlamak için kullanılan araç ve gereçlerin konulduğu sabit dolaplar bulunmaktadır.

Endüstrinin gelişmesi ile 3. dönemin ortalarına doğru sedir ve yüklükler yerini, karyola, sandalye, gardırop gibi hareketli mobilyalara bırakmıştır. 3.dönemde konut işlevini sürdüren konaklarda sabit donatılar daha fazla korunurken, işletmeye dönüşen konaklarda konukların konforu ön planda tutularak teknolojinin sunduğu imkanlardan faydalanılmış, bu sebeple sabit donatıların günümüze kadar ulaşması her evde mümkün olmamıştır. 3. dönemde aşhane, ısınma amacıyla evin kullanıcılarını bir araya getirme işlevini kaloriferin kullanıldığı konaklarda kaybetmiştir.

Tarihsel süreçte toplumsal yapıda meydana gelen değişim bölüm sonucu olarak aşağıdaki tabloda özetlenmiştir:

	1.dönem (1800-1940)	2.dönem (1940-2013)	3.dönem (2013-2023)
ekonomik yapı	gelir kaynakları mısır,fındık, hayvancılık	gelir kaynakları mısır,fındık, hayvancılık,çay (ek gelir kaynaklarına ihtiyaç duyulması ve yarıcılık sisteminin gelmesi)	gelir kaynakları konakta yaşayanlar: çay, fındık konağı otel olarak işletenler: çay, fındık, turizm
teknolojik yapı	ısınma açık ateş aydınlatma gaz lambası donatılar sedir,yüklük, sandık, iskemle, terek, bakır ve ahşap mutfak gereçleri, bakır sini, toprak küpler, yemek yapılan kazanı asmak için kirişten açık ateşe sarkıtılan zincir (keremul)	ısınma soba (kuzine) aydınlatma gaz lambası--ampul donatılar sedir,yüklük, sandık, iskemle, bakır ve ahşap mutfak gereçleri, bakır sini, toprak küpler	ısınma soba (kuzine) veya kalorifer aydınlatma ampul donatılar sedir,yüklük, iskemle, karyola, gardrop, sandalye, mutfak dolapları
göç	Rus işgali sebebiyle farklı şehirlere göç	iş için Almanya'ya, köy okullarının kapanıp taşınmalı sisteme geçilmesi sonucu ulaşım zorluğu sebebi ile ilçe merkezine, çay fabrikasında çalışmak için ilçe merkezine, üniversite eğitimi için şehir dışına göç	konak köyden göç eden kişiler, bayram, doğum, düğün, ölüm zamanlarında köye geçici süreliğine dönmektedir. otel ailesinden kalan atıl durumdaki konağın restorasyonunu yaptırıp otel olarak işletmek isteyenler ilçe merkezinden veya şehir dışından gelip özellikle yazın köyde kalmaktadır.
aile yapısı	geniş aile	geniş aileden --çekirdek aileye	konak çekirdek aile otel yabancı konuklar
komşuluk ilişkileri	doğum, düğün, ölüm, bayram ve imcelerde kurulan sosyal ilişkiler	köyde sürekli kalan nüfusun ve kalınan sürenin azalması ile zayıflayan komşuluk ilişkileri	konak karşılıklı ziyaretler otel sürekli değişen konuklar kaldığı için eski komşuluk ilişkileri ortadan kalkmıştır.
mahremiyet	aile ile yabancı konuklar arasında, aile bireyleri arasında, ebeveyn ile çocuk arasında mahremiyet odada yer verilen yıkanma eylemi ve gizliliği	aile bireyleri ve yabancı konuklar arasındaki mekansal ilişkiler daha esnek	konak mekanlar kullanımları esnek otel mekanların konukların kullanımına sunulmasıyla mahremiyet anlayışı tamamen farklılaşmıştır.

Şekil 2. 19.Yüzyıldan Günümüze Fındıklı Konakları'nda Toplumsal Değişim

3. 19.Yüzyıldan Günümüze Fındıklı Konakları'nda Mekânsal Dönüşüm

Çalışmanın bu bölümü, “Aydinoğlu, Şevketbeyoğlu ve Babalık Konakları'nın” her birinin 3 ayrı dönemdeki planları üzerinden “kütle, kurgu-sirkülasyon, işlev- kullanıcı” bağlamında analizlerinin gerçekleştirilmesinden oluşmaktadır.

3.1. Aydınoğlu Konağı

Konağın bölgedeki Rus işgali (1916-1918) bittikten kısa bir süre sonra inşa edildiği tahmin edilmektedir. 1980'li yılların başında ilk onarımı gerçekleştirilen yapıdan ev halkı ayrıldıktan sonra kira yoluyla başka kullanıcılara geçen yapı, 2008 yılından 2013 yılına kadar kullanılmamıştır (Güler, 2012).

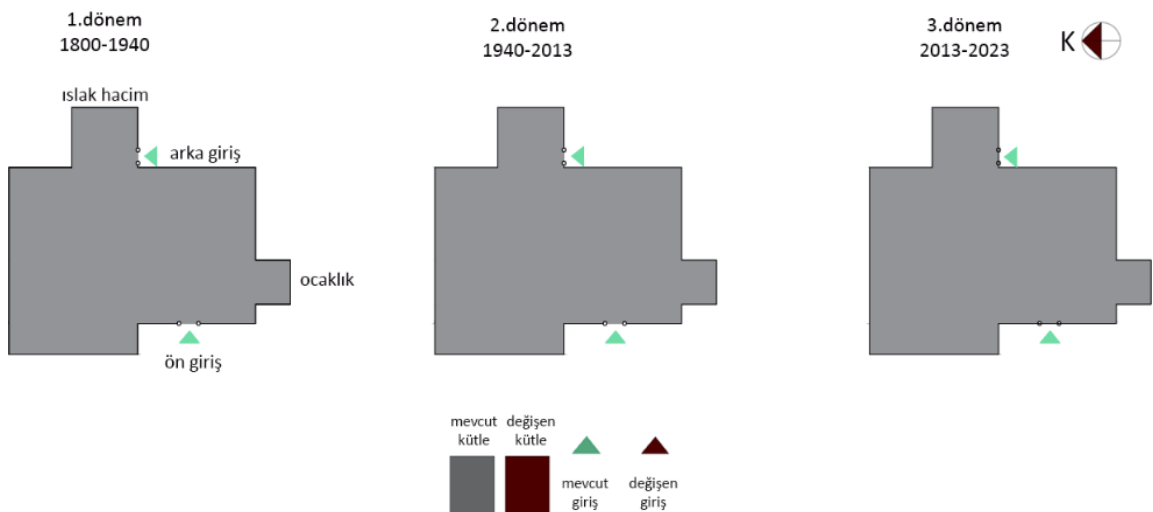

Şekil 3.a. Aydınoğlu Konağı'nın restorasyon öncesi (T.C. Rize Valiliği) ve **b.** Restorasyon sonrası fotoğrafı (Yazar arşivi, 2022).

Yapı, Trabzon Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 2004 tarihinde korunması gereken 2.derece kültür varlığı olarak tescil edilmiş ve Fındıklı Belediyesi Fen İşleri Dairesi tarafından kamulaştırılmasının uygun olduğuna karar verilmiştir (T.C. Rize Valiliği, 53.04.01/33). 2013-2015 yılları arasında konuk evi olarak kullanılmak üzere restorasyonu gerçekleştirilen ve “Fındıklı Belediyesi Konuk Evi” adıyla kullanılmaya başlanan konağın kullanıcıları artık ev halkı yerine belediyenin misafirleri veya yöreyi ziyarete gelip kalmak isteyen konuklar olmuştur.

3.1.1. Kütle

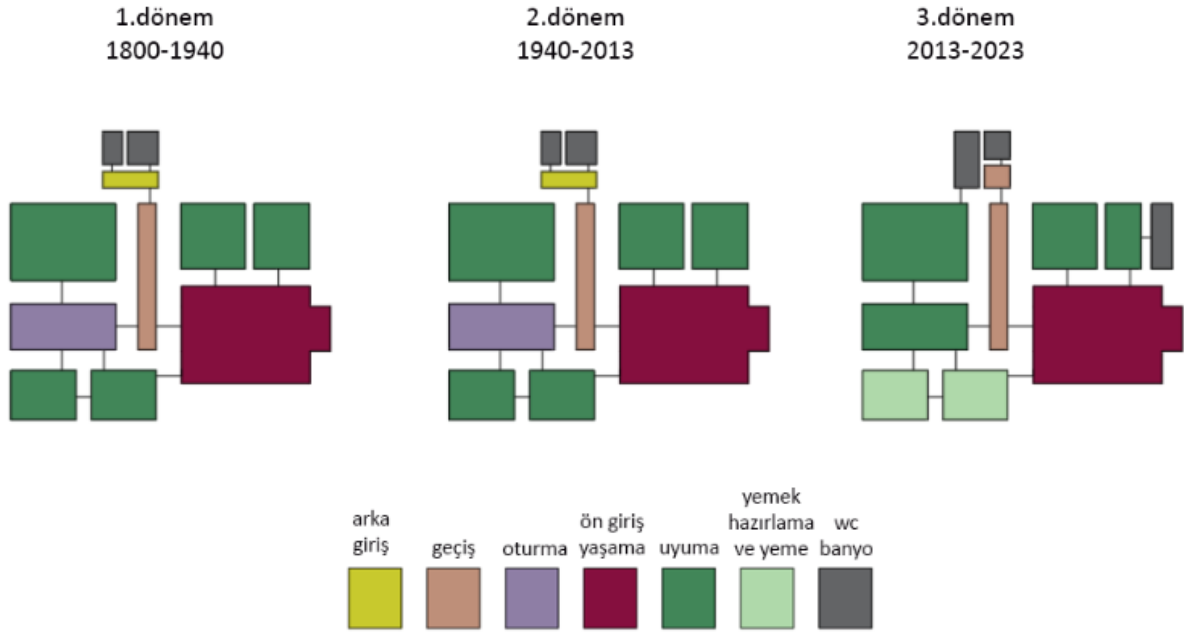
Kütlesel yapının değişimi incelendiğinde;

Şekil 4. Aydınoğlu Konağı planında kütlesel değişim ve işaret tablosu (Yazar,2024)

3.1.3. İşlev ve Kullanıcı

Özgün kullanımda yaşama mekânı aynı zamanda ana giriş, tuvalet ve banyoya açılan hol ise arka giriş mekânı olma işlevine sahiptir.

Şekil 6. Aydınoğlu Konağı planında işlev değişimi ve işaret tablosu (Yazar,2024)

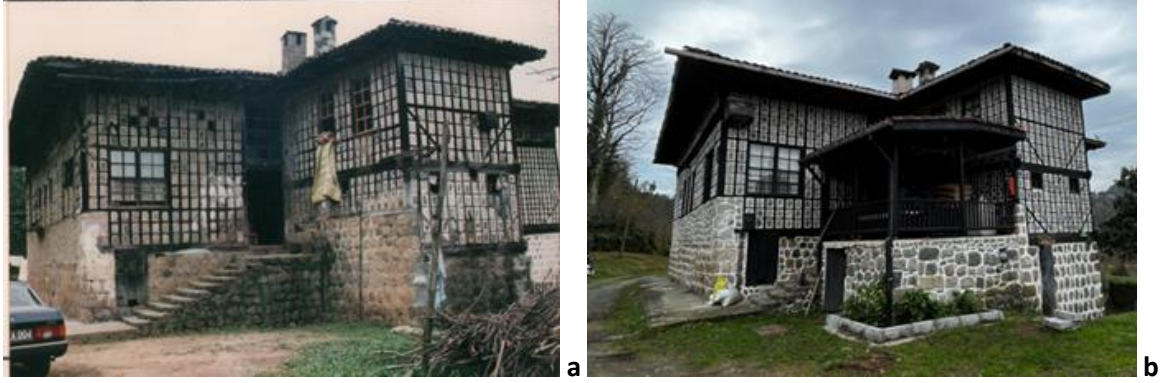
İşlev ve kullanıcı değişimi 3.dönemde yapının konuk evine dönüştürülmesi ile gerçekleşmiştir:

- Konağa tek bir noktadan, yaşama mekânından giriş sağlanmış ve 1.dönemin başlarındaki yabancı konukların mahremiyet sebebi ile eve alındığı mekân olan, bahçeden gelen kişinin kolayca banyoya ulaşmasına imkân sağlayan arka giriş; 3.dönemde kapısı kalmasına rağmen evin özgün kullanıcılarının değişmesi ile bu işlevlerini kaybetmiş ve arka giriş holü geçiş mekanına dönüşmüştür.
- Yemek hazırlama ve pişirme işlevlerinin yaşama mekânından ayrılmasıyla bu işlevleri 1. ve 2. dönemde uyuma işlevine sahip olan köşk ve mabeyin oda üstlenmiştir ve işlev değişikliği sonucu iki mekân da bireysel kullanımdan ortak kullanılan mekânlara dönüşmüştür.
- Oturma işlevine sahip olan hayat, konuk evine dönüşen konakta yatak odasına ihtiyaç duyulması ile uyuma mekânına dönüşmüştür.
- Bu dönemde mekânların kullanıcıları, ev halkı veya ev halkının misafirleri değil, evde konaklayan ve sürekli değişen konuklar olmuştur.

3.2. Şevketbeyoğlu Konağı

Yapımı 1800'li yılların başlarına uzanan konak, yöredeki en eski ve nitelikli konaklardan biridir. İlk onarımı 1.dönem içerisinde, yapımından yaklaşık 85 sene sonra, evi yaptıran Hacı Ali Bey'in torunu Şevket Bey tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu sebeple ev Şevketbeyoğlu Konağı olarak bilinmektedir. 2.dönemin başlarında konak ikiye bölünmüştür. Önceki nesillerde büyük kardeşler ata konağını her seferinde küçük kardeşine bırakıp ayrı bir konak inşa etmiştir. Hacı Ali Bey'in oğlu Hurşit Bey, konağı kardeşi Hasan Bey'e bırakarak 1850'de Hurşit Bey konağını yaptırmıştır. Hasan Bey'in oğlu Bahri Bey de konağı kardeşi Şevket Bey'e bırakarak 1870'te Bahri Bey konağını yaptırmıştır. Şevket Bey'in

oğulları ise konağı ikiye bölerek kullanmayı tercih etmiştir. 1916-1918 yılları arasındaki Rus işgali sebebi ile aile bireyleri konaklarından ayrılmak zorunda kalmış, işgal bitince konaklarına geri dönmüşlerdir (Şevketbeyoğlu, 2017).

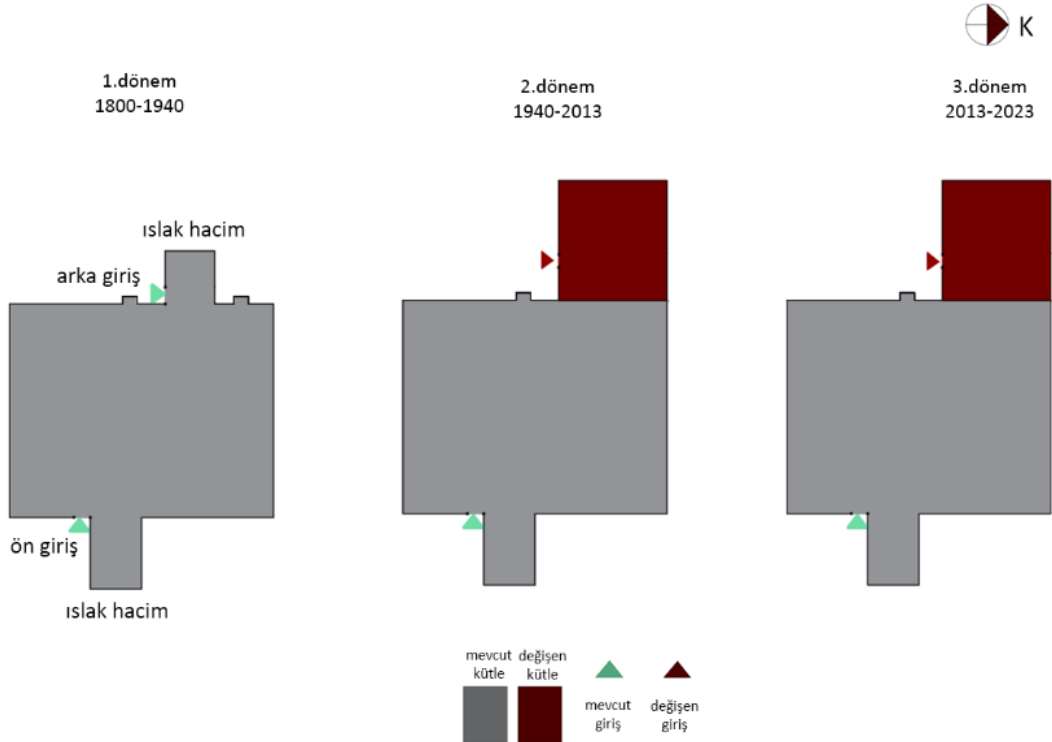

Şekil 7.a. Şevketbeyoğlu Konağı'nın restorasyon öncesi (T.C. Rize Valiliği) ve b. Restorasyon sonrası fotoğrafları (Yazar arşivi,2022)

Yapı 1994 yılında Trabzon Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 2. derece taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilmiştir (T.C. Rize Valiliği, 53.04.11). 2007 yılında onaylanan restorasyon projesi doğrultusunda yapının onarımına başlanmış, aşamalı olarak devam eden çalışmalar 3. dönemin başlarına kadar devam etmiştir. 1. ve 2.dönemde konakta devam eden sürekli yaşam, günümüzde yerini yine aile üyeleri tarafından (Şevket Bey'in torunları) eskisi gibi sürekli olmasa da sıkça kullanılan bir yaşam biçimine bırakmıştır.

3.2.1. Kütle

Yapının özgün kütlesini, dikdörtgene yakın bir ana form ve bu forma ekli 2 ıslak hacim kütlesi oluşturmaktadır.

Şekil 8. Şevketbeyoğlu Konağı planında kütleli değişim ve işaret tablosu (Yazar,2024)

Yapının ön girişi cephe ile aynı hizada, arka girişi ise kütleyle dik bir konumda yer almaktadır. 2. dönemde yapının kullanımının ikiye bölünmesi sebebi ile arka girişin bulunduğu kütle, ihtiyaç duyulan mekânlar eklenerek genişletilmiş, fakat özgün ölçüsünden oldukça farklılaşmıştır. 2.dönemde değişen kütsel yapı aynı şekilde günümüze ulaşmıştır.

3.2.2. Kurgu ve Sirkülasyon

Yapıya küçük avludan girilmekte ve aşhaneye bu mekândan geçilerek ulaşılmaktadır. Aynı zamanda küçük avludan çatı katına çıkılan bir merdiven ve avlu odasına açılan bir kapı da bulunmaktadır. Aşhaneden hayatın olduğu bölüme bir holden geçilerek ulaşılmaktadır. Hole, arka ve mabeyin oda olmak üzere 2 oda açılmaktadır. Holden koridora ve oradan da hem hayata hem de arka girişe ulaşılmaktadır. Koridordan tuvalet ve banyoya ulaşıldığı gibi bodrum katına da inilmektedir.

Şekil 9. Şevketbeyoğlu Konağı planında kurgu-sirkülasyon değişimi ve işaret tablosu (Yazar,2024).

İkinci dönemde yapının kullanımının ikiye bölünmesi ile;

- Aşhane ile holün bağlantısı kapatılarak arka ve mabeyin odanın, sirkülasyonun daha az olduğu ortak bir alana açılması sağlanmıştır. Evin iki bölümünü birbirine bağlayan geçişin kapatılması ile bütüncül kullanımın ortadan kalktığı ve mekânlar arası sirkülasyonda kopmaların meydana geldiği anlaşılmaktadır (1. mekânsal ilişki)
- Aşhane küçültülerek yeni bir hol mekânı elde edilmiş, aşhaneye açılan oda sayısı dörtten bire düşmüş, bu mekândaki sirkülasyon yoğunluğu da evin ikinci holüne kaymıştır (2.mekânsal ilişki).
- Arka giriş holünden arka odaya geçiş sağlanmıştır (3.mekânsal ilişki).
- Bölünme sonucunda aşhanenin ortak kullanımdan ayrılması ile evin diğer kullanıcısı için bir mutfakla ihtiyaç duyulmuş ve arka girişin bulunduğu bölüm genişletilerek mutfak mekânı eklenmiştir. Bu ekleme sonucunda kütlelerin bahçe ile bağlantısını sağlayan arka giriş, evin

ikinci ana girişi konumuna gelmiş ve arka giriş holündeki hareket yoğunluğu artmıştır. 2.dönemde değişime uğrayan plan kurgusu 3. dönemde biçimini koruyarak günümüze ulaşmıştır.

Sabit donatılarda meydana gelen dönüşüme baktığımızda; aşhanedeki dolaplar, odalardaki ocaklıklar ile sedir ve yüklükler tarihsel süreçte kullanıcıların her zaman aile üyeleri olması sebebi ile günümüze kadar ulaşmıştır. Isınmak için aşhanede ilk dönem açık ateş, sonraki dönemlerde ise soba kullanılmıştır.

3.2.3. İşlev ve Kullanıcı

Diğer iki konaktan farklı olarak yaşama ve giriş işlevleri aşhane ve küçük avlu olmak üzere ayrı mekanlarda organize edilmiştir.

Şekil 10. Şevketbeyoğlu Konağı planında işlev-kullanıcı değişimi ve işaret tablosu (Yazar,2024)

Evin kullanımının 2. dönemde ikiye bölünmesi ile;

- Holün (ana geçiş) aşhane ve hayat arasındaki bağlantıyı sağlama işlevi ortadan kalkmıştır.
- Ana yaşama mekânı olan aşhane ortak kullanımdan ayrılmış, ikinci bir yaşama mekanına ihtiyaç duyulmuş ve bu işleve arka cepheye eklenen kütlenin içerisinde yer verilmiştir.
- Ana yaşama mekânı (aşhane) ise küçültülerek bir bölümü geçiş işlevine ayrılmıştır.
- Yapının bölünerek kullanılması sonucunda ihtiyaç duyulan işlevlerin arka cepheye eklenmesi ile arka giriş 2. ana giriş konumuna gelmiştir.

3.dönemde misafir odasının (büyük oda) oturma mekânına dönüşmesi dışında mekânlar aynı işlevlerini sürdürmüştür. Konağın her üç dönemde de kullanıcısı aile bireyleri olmuştur.

3.3. Babalık Konağı

Babalık Konağı 1800’lü yılların ortalarında inşa edilmiştir. 2001 yılında bölünmüş, evin arka bölümüne eklenti yapılarak arazi işleri ile ilgilenen yarıcının kalması amacıyla plan kurgusu değiştirilmiştir. Bir süre sonra aile bireyleri konaktan ayrılmış ve yalnızca yarıcı kalmaya başlamıştır, daha sonra yarıcı da konaktan ayrılmıştır.

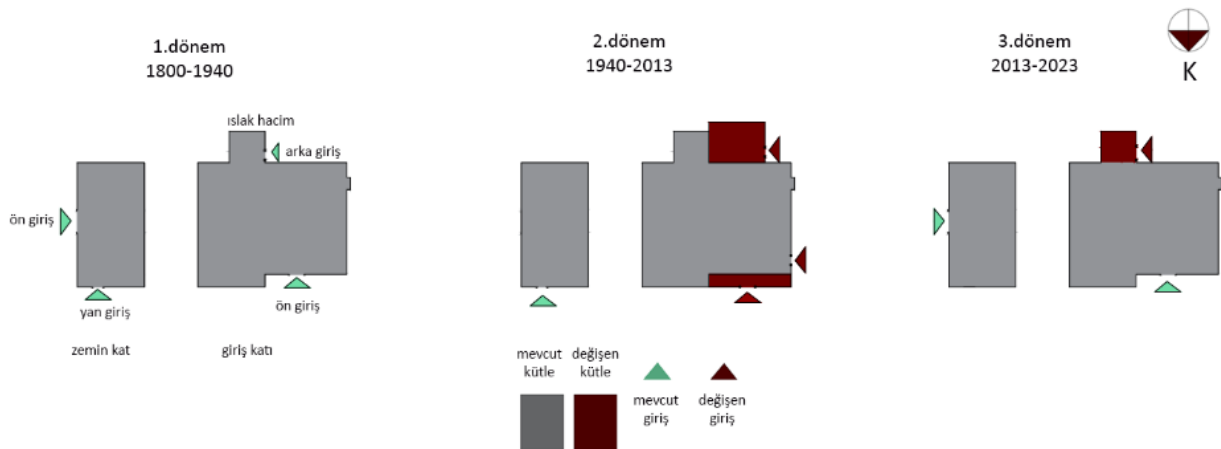

Şekil 11. a. Babalık Konağı’nın restorasyon öncesi (T.C. Rize Valiliği) **b.** sonrası fotoğrafları (Yazar arşivi, 2022)

Yapı 2012 yılında Trabzon Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından evin avlusunda bulunan fırın yapısı ve serenderi (1 yıl sonra tescil edilmiştir) ile 2. derece taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilmiştir (T.C. Rize Valiliği, 53.04.87). Konak, günümüzde “Babalık Doğal Yaşam Konağı” adı ile 1953 yılında bu konakta doğan aile üyesi Nurdoğan Babalık tarafından butik otel olarak işletilmektedir. 2017’de tamamlanan restorasyon ile gerçekleşen kullanım dönüşümünden sonra konakta yaşam tekrar başlamış ve kullanıcıları konaklamaya gelen konuklar olmuştur. Yapının çevresinde serender ve tarihi taş fırının yanı sıra yöre halkının evlerinde kullandığı yerel eşyalardan örneklerin bulunduğu küçük ölçekli bir müze, alabalık havuzları, atmaca yeri ve gözetleme kulesi bulunmaktadır.

3.3.1. Kütle

Yapının özgün kütle biçimlenişinin, ana kütle ile bu kütlede geriye çekilmiş bir ön giriş ve öne çıkarılmış bir arka girişten oluştuğu görülmektedir.

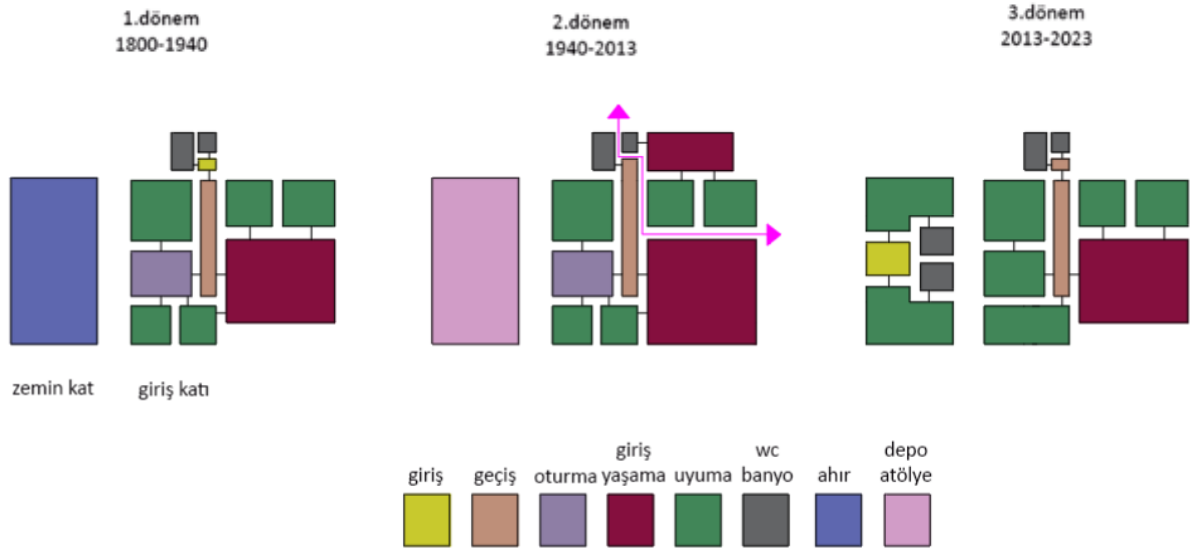

Şekil 12. Babalık Konağı planında kütleli değişim ve işaret tablosu (Yazar, 2024)

Sabit donatılardan, aşhanedeki sabit dolaplar ve hayattaki sedir 3. dönemde kaldırılmıştır. Isınmak için ana yaşama mekânında ilk dönemde açık ateş, ikinci dönemde soba kullanılmıştır. 3. dönemde yapının otele dönüştürülmesi ile odalara kaloriferler eklenmiştir, fakat ortak alanda sobanın ve sonradan eklenen şöminenin kullanımına devam edilmektedir.

3.3.3. İşlev ve Kullanıcı

Konağın 2.dönemde bölünerek kullanılması ve 3.dönemde işlevinin değişip otel olarak kullanılmaya başlanması sebebi ile işlev ve kullanıcılar değişmiştir.

Şekil 14. Babalık Konağı planında işlev-kullanıcı değişimi ve işaret tablosu (Yazar,2024)

Bölünme sonucunda;

- Arka girişin bulunduğu bölüme mutfak ve salon işlevini görecek yeni bir yaşama mekânı eklenmiştir. Bu ekleme sonucunda arka giriş, 2. ana giriş konumuna gelmiştir.
- İlk dönemde evin kullanıcıları ev halkı iken, bu dönemde ev halkı (aile büyükleri) ve yarıcılar olmuştur.

Bölünmenin kaldırılıp işlevin değişmesi ile;

- Arka cephede özgün kullanımda olmayan, bölünme sonucunda ihtiyaç duyulan yaşama işlevi kaldırılmıştır. Aşhanede gerçekleşen genişletme geri çekilerek özgün hale dönülmüştür.
- Ortak oturma mekânı olan hayat uyuma mekânına dönüştürülmüş, bu sebeple köşk, mabeyin ve büyük oda ile ilişkisi kesilerek ortak kullanımdan bireysel kullanıma geçmiştir. Köşk ve mabeyin oda birleştirilerek tek bir uyuma mekânı elde edilmiştir.
- 1.dönemde ahır, 2. dönemde depolama/atölye işleviyle kullanılan zemin kat; 3.dönemde 2 uyuma, 2 tuvalet/banyo ve giriş holünden oluşan bir konaklama mekanına dönüştürülmüştür.
- Günümüzde konağın kullanıcıları otel müşterileri ve oteli işleten ev sahipleri olmuştur.

Bölüm sonucu olarak mekânsal dönüşümün konaklar, dönem ve analiz bileşenleri ile ilişkisi Şekil 15'te özetlenmiştir.

	1.dönem (1800-1940)	2.dönem (1940-2013)	3.dönem (2013-2023)
1. Konak	Aydinoğlu Konağı	Aydinoğlu Konağı	Fındıklı Belediyesi Konuk Evi
kütle	özgün	özgün	özgün
kurgu sirkülasyon	özgün	özgün	özgün kurguda olmayan mekansal ilişkiler ve sirkülasyon yoğunluğunda değişim yatak odasından (büyük o.) banyoya geçişin sağlanması yatak odasının (yukarı o.) bölünerek bir bölümünden wc ve banyo alanı elde edilmesi sofa (hayat) ve yatak odası (köşk) arasındaki geçişin kapatılması
işlev	özgün	özgün	işlev değişimi ve işlev kaybı uyuma (köşk ve mabeyn o.)-- yemek hazırlama ve yeme oturma (hayat) -- uyuma arka girişin işlevini kaybetmesi
kullanıcı	ev halkı	2. dönemin sonlarına doğru evden tamamen ayrılıyorlar.	yabancı konuklar
2. Konak	Şevketbeyoğlu Konağı	Şevketbeyoğlu Konağı	Şevketbeyoğlu Konağı
kütle	özgün	ek kütle	ek kütle
kurgu sirkülasyon	özgün	bölünme, eklenti ve sirkülasyon yoğunluğunda değişim 2 sofa (aşhane-hayat) arasındaki bağlantının kesilmesi sofanın (aşhane) bölünerek bir bölümünün hole dönüştürülmesi arka girişin olduğu bölüme mutfak mekanının eklenmesi yatak odasına (arka o.) arka girişten de girilmesi	değişen mekansal ilişkilerin aynı biçimde devam etmesi
işlev	özgün	işlev değişimi ve eklenen işlevler holün 2 sofa (aşhane-hayat) arasındaki geçişi sağlama işlevinin ortadan kalkması arka girişin olduğu bölüme aşhane ile benzer işlevlere sahip bir yaşama mekanı (mutfak) eklenmesi arka girişin 2. ana giriş haline gelmesi	misafir odasının(büyük o.) oturma mekanına dönüşmesi dışında işlevlerin aynı biçimde devam etmesi
kullanıcı	ev halkı	ev halkı	ev halkı
3. Konak	Babalık Konağı	Babalık Konağı	Babalık Doğal Yaşam Konağı
kütle	özgün	ek kütle	özgün
kurgu sirkülasyon	özgün	bölünme, eklenti ve sirkülasyon yoğunluğunda değişim yatak odalarının (yukarı ve aşağı o.) sofa (aşhane) ile bağlantısının kesilmesi sofanın (aşhane) genişletilmesi arka girişin olduğu bölüme mutfak mekanının eklenmesi	özgün kurguda olmayan mekansal ilişkiler ve sirkülasyon yoğunluğunda değişim yatak odalarından (büyük o., köşk, mabeyn) sofaya (hayat) geçişlerinin kapatılması 2 yatak odasının (köşk ve mabeyn) birleştirilmesi ve sofalara geçişlerinin kapatılması
işlev	ana giriş katı: konut zemin kat: ahır	ana giriş kat: konut, zemin kat: depo/atölye eklenen işlevler arka girişe 2. yaşama mekanının eklenmesi ve arka girişin 2.ana giriş işlevine sahip olması	ana giriş katı: otel zemin kat: otel işlev değişimi ve eklenen işlevlerin kaldırılması sofa (hayat) -- uyuma ek işlevin kaldırılması (2.yaşama mekanı)
kullanıcı	ev halkı	ev halkı- yarıcı	yabancı konuklar

Şekil 15. 19.Yüzyıldan Günümüze Fındıklı Konakları'nda Mekânsal Dönüşüm

4. Bulgular

Rize'nin Fındıklı ilçesinde yer alan "Aydınoğlu, Şevketbeyoğlu ve Babalık" konaklarının 19.yüzyıldan günümüze kadar geçen süreçte yaşadığı mekânsal dönüşümü ve bu dönüşüme etki eden toplumsal bileşenleri ortaya çıkarmak ve yerel mekânın kültürel varlığının sürdürülebilirliği ile ilişkisini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilen analizler araştırma sorularına göre sınıflandırıldığında;

"Kullanıcıların yerel mekânı dönüştürmek istemesinde, içinde bulunduğu toplumsal yapının tarihsel süreç içerisindeki değişiminin rolü nedir?"

1. dönemde konakların inşa edildiği, yöreye özgü kültür ve yaşamın sürdürüldüğü ve konakların özgün yapısının korunduğu anlaşılmaktadır.

2.dönemde ekonomik ve teknolojik değişimlerin nüfusun azalmasına sebep olmasının Şevketbeyoğlu ve Babalık konağında bölünmeye sebep olduğu tespit edilmiştir.

Bölme (Şekil 9 ve 13, 2.dönem);

- Aşhanenin bazı mekânsal bağlantılarının (hayat, yukarı ve aşağı oda) kesilmesine ve ana mekân olma özelliğinin zayıflamasına,
- Tek ana girişi olan konakların arka girişlerinin ikinci ana giriş konumuna gelmesine sebep olmuştur.

Eğitim ve iş için ilçe merkezine ya da şehir dışına gidilmesiyle konakta yaşayan nüfusun azalması, teknoloji ve endüstrinin gelişmesi ile ortaya çıkan konfor ihtiyacını karşılamada yetersizliklerin oluşması ve konağın tadilatı için ciddi bir ekonomik bütçenin gerekliliği konaktan ayrılmaya sebep olmuştur. Aydınoğlu Konağı da bu sebeplerle belli bir süre kullanılmamıştır.

Ayrılma;

- Konağın işlevsizleşmesine ve bozulma süreçlerinin hızlanmasına yol açmıştır.

3. dönemin, konaklardaki özgün yaşamın ve kullanıcıların değiştiği ve dönüşümün yaşandığı dönem olduğu anlaşılmaktadır. Şevketbeyoğlu Konağı onarılarak ev sahipleri tarafından kullanılmaya devam edilmiş, turizm amacıyla Aydınoğlu Konağı konuk evine, Babalık Konağı butik otele dönüştürülmüştür.

Dönüştürme (Şekil 9 ve 13, 3.dönem);

- Bölünme ile gelen 2. yaşama mekânının kaldırılarak kütleli olarak özgün yapıya dönülmesine,
- Odaya tuvalet ekleme veya odadan tuvalete geçişi sağlama, odaların birleştirilmesi gibi özgün kurguda olmayan mekânsal ilişkilerin ortaya çıkmasına,
- Hayata geçişlerin kapatılması ile hayatın orta mekân olma özelliğinin zayıflamasına,
- İşlevlerin değişmesi ile; bireysel olarak kullanılan (köşk ve mabeyin) mekânların ortak kullanılmasına, ortak kullanılan mekânın da (hayat) bireysel olarak kullanılmasına,
- Kullanıcıların ev halkından yabancı konuklara dönüşmesi ile bahçede toprakla uğraşan kişinin doğrudan banyoya ulaşmasını sağlayan arka girişin eski işlevini kaybetmesine sebep olmuştur.
- Isıtma, aydınlatma ve mobilya teknolojisinde meydana gelen değişimler, sabit ve hareketli donatıların değişimine sebep olmuş ve bütünüyle günümüze aktarımını zorlaştırmıştır.

“Mekânsal dönüşüm yerel ve kültürel değerlerin mekân üzerinden gelecek nesillere aktarılması konusunda ne gibi sonuçlar doğurmaktadır?”

Konaklardaki bölme ve dönüştürme müdahaleleri, yöreye özgü yaşama biçimine dair izler taşıyan özgün mekânsal kurgunun ve yerel donatıların günümüze ve devamında gelecek nesillere aktarılmasını zorlaştırmıştır (Sonuç bölümünde daha ayrıntılı değerlendirilmiştir).

Bulgular, literatürde incelenen çalışmalarla karşılaştırıldığında nüfus değişimi ve turizmin kırsal yerleşimlerde meydana gelen mekânsal değişimlerin en önemli sebepleri arasında yer aldığı anlaşılmaktadır. Mekânsal dönüşüme etki eden sebepler açısından literatürle benzerlik gösteren çalışma, zaman değişkeninin sadece geçmiş ve günümüz olarak değil 3 dönem halinde ele alınması, mekânsal analizlerin “kütle, kurgu-sirkülasyon, işlev-kullanıcı” başlıkları altında detaylı incelenmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesini içeren analiz yöntemi açısından mevcut literatürden farklılaşmaktadır.

SONUÇ

Sosyokültürel, ekonomik ve teknolojik yapı değişiminin yerel mekânın dönüşümüne ve kültürel varlığını sürdürebilmesine olan etkisi; Rize’nin Fındıklı ilçesinde yer alan “Aydınoğlu, Şevketbeyoğlu ve Babalık Konakları” kapsamında, 19.yüzyıldan günümüze kadar olan tarihsel süreç 3 döneme ayrılarak “kütle, kurgu-sirkülasyon, işlev-kullanıcı” bağlamında araştırılmıştır.

Tarihsel süreçte yörede köye bağlılığı temsil eden tarımla ilişkili ekonomik yapının değişmesi, köydeki iş ve yaşam olanaklarının kısıtlı oluşu, teknolojik gelişmeye yenik düşen mekânsal özellikler, konakların bakımının ve onarımının zorluğu, yöre halkının ilçe merkezine, şehir veya yurt dışına göç etmesine sebep olmuştur. Köylerdeki nüfusun azalması konaklarda yaşayan aile yapısının geniş aileden çekirdek aileye dönüşmesine yol açmıştır. Nüfusun ve aile yapısının değişmesi Şevketbeyoğlu ve Babalık konaklarının bölünmesine, bakımsız kalması ve onarıma ihtiyaç duymasının da etkisi ile Aydınoğlu konağının kullanıcılarının konaktan ayrılmasına sebep olmuştur. 3.dönemde ise Şevketbeyoğlu konağı konut işlevini sürdürmüş, Aydınoğlu ve Babalık konakları ise turizmin etkisiyle konuk evi ve otel olarak yeniden işlevlendirilmiştir.

Bölme ile;

- Yerel mekânın bütüncül kullanımı ve sirkülasyonun sürekliliği ortadan kalkmış,
- Özgün kurguda olmayan mekânsal ilişkiler kurulmuş, özgün ilişkilerin bazıları kaybedilmiş,
- Özgün kütleli yapıdan uzaklaşmıştır.

Ayrılma ile;

- Mekânlar işlevlerini kaybetmiş,
- Bakımsız kalan konakların bozulma süreçleri hızlanmıştır.

Dönüştürme (konuk evi ve otel) ile;

- Özgün kütleli yapıya geri dönüşmüş, fakat özgün kurguda olmayan bazı mekânsal ilişkiler kurulmuş, özgün ilişkilerin bazıları da kaybedilmiştir,
- Mekânların işlevleri ve kullanıcıları değişmiştir.

Mekânsal dönüşümün yerel mekânın kültürel sürdürülebilirliği açısından yarattığı sonuçlara bakıldığında;

- Kurgusal yapının değişmesi ile orta mekânların (aşhane-hayat) kullanıcıları bir araya getirme özelliği ve çok işlevli yapısı değişmiştir. Yöre kültüründe bir araya gelmenin, paylaşımın, birliğin mekânsal bir yansıması olan aşhane ve hayatın, kültürün mekân üzerinden sürdürülebilirliğine katkısı zayıflamıştır. Özellikle otele ve konuk evine dönüştürülen konaklarda kullanıcı profilinin değişmesi mekânların mahremiyet özelliklerini ve anlamlarını da büyük ölçüde değiştirmiştir.
- Bölünmenin beraberinde getirdiği eklemelerle kütsel yapının bozulması yerel mekânın gelecek nesillere özgün haliyle aktarılmasını olumsuz yönde etkilemiştir.
- Kullanıcıların azalması, değişmesi ya da hiç olmaması komşuluk ilişkilerini zayıflatmıştır. Bu etkileşimle varlığını sürdüren yöreye özgü insan ilişkilerinin ve geleneklerin sürdürülmesi olumsuz yönde etkilenmiştir.
- Teknolojik gelişmelere yenik düşerek işlevini kaybeden ve kullanılmayan yerel donatılar, yöre kültürüne dair izlerin kaybedilmesinin bir diğer örneğidir.

Yerel konutların geçmişin kültürel mirasını bugüne ulaştırırken toplumsal değişimlerden doğrudan etkilendiği anlaşılmaktadır. Bu değişimde rol oynayan en önemli etkenler, turizm ve kırsaldan kente göç ile köy nüfusunun azalması olarak gösterilebilir. Onarıma ihtiyacı olan yerel konutların restorasyonunun gerçekleştirilip turizm amacıyla kullanımının dönüşmesi, yapının âtil olarak kalıp bir süre sonra yok olması yerine fiziksel varlığını sürdürmesi ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak için bir araç olarak düşünülebilir ve yerel konutların yeniden kullanımında toplum yararı için işlevsel değişiklikler yapılabilir; fakat bu değişim yapılırken korumamız gereken, yapının sadece cephe ve kütle özellikleri değil, aynı zamanda plan kurgusu ve donatıları da olmalı ve yapı çevresiyle birlikte bir bütün olarak korunmalıdır. Kırsal yerleşimlerdeki yaşamın sürdürülebilirliği açısından turizm, tek çare olarak düşünülmemelidir. Yöreye özgü stratejiler geliştirmeden hazırlıksız bir şekilde turizmin kırsal yaşama entegre edilmesi bir süre sonra turistler için merak uyandıran konakların mekânsal olarak hızlıca tüketilmesine, özgün yapısını ve dolayısıyla ilgi çekiciliğini kaybetmesine sebep olacaktır.

Yerel konutların konut veya otel olarak kullanımı için sadece cephe özellikleri ile değil, aynı zamanda plan kurgusu ile bir bütün halinde korunarak restorasyonunun gerçekleştirilmesi, yerel konutların kültürel sürekliliğinin, özgün yapısının korunmasıyla sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır. Tescilli yapıların restorasyonunda yöreye ait yaşamı ve konakların özgün yapısını tanıyan uzman kişilerin ilgili kurullardaki sayısı artırılarak, plan kurgusunda yapılabilecek düzenlemeler konusunda da kullanıcıların bilgilendirilmeleri ve denetlenmeleri, koruma ve denetleme ölçütlerine dair eksikliklerin giderilmesi bütüncül bir anlayışın ortaya çıkmasına katkı sağlayabilir.

Mekânsal dönüşümün diğer ve en önemli sebebi olan konaklarda yaşayan nüfusun azalmasını önlemek adına geliştirilebilecek yaklaşımlar;

- Tarım ve yerel üretimin desteklenmesi ile yerel halkın kalkınmasının ve köyde kalmasının sağlanması,
- Bilinçli, koruma ve kullanma dengesi iyi kurulmuş, konakların özgün yapısı bozulmadan gerçekleştirilecek turizm girişimleri, tarım ve üretime yönelik fırsatların geliştirilmesi ile yeni neslin köyle ilişkisinin kurulması,

- Konakların özgün yapısının korunarak onarımında geleneksel yapı ustalığının önemi sebebiyle, bu alanda çalışabilecek kişilerin yetiştirilmesi ve sayılarının artırılmasıdır.

Toplumsal ortak kültür ve yaşanmışlıklarının bir göstergesi olması ile gelecek kuşaklar için geçmiş tanımda rehber olma özelliği taşıyan yerel konutların geçmiş katmanlarını silmeden, korunarak günümüz koşullarına uyum sağlaması, yerleşimlerin kültürel tarih ve kimliğinin korunması ve sürdürülebilir kılınması açısından büyük bir önem taşımaktadır. Yere özgü değerlerin sürdürülebilir kılınması, insan ve doğa arasındaki bağı koparmamak için yerel konutlarda yaşayan nüfusun korunması ve köy yaşamının sürmesi adına etkin ve sürdürülebilir çözümlerin planlanması gerekmektedir. Ancak bu yaklaşımla kültürel miras niteliği taşıyan yerel konutlar özgün nitelikleriyle gelecek nesillere aktarılabilir ve toplumsal değişimin olumsuz etkilerinden korunabilir.

Etik Standart ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: Çıkar Çatışması: Yazar / yazarlar, kendileri ve / veya diğer üçüncü kişi ve kurumlarla çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Etik Kurul İzni: Bu çalışma için etik kurul iznine gerek yoktur. Buna ilişkin ıslak imzalı onam formu, makale süreç dosyasına eklenmiştir.

Finansal Destek: Finansal destek bulunmamaktadır.

Teşekkür: Teşekkür edilecek kurum bulunmamaktadır.

Bu makale; 1.yazarın, 2.yazar danışmanlığında Yıldız Teknik Üniversitesi'nde yürütülmekte olan doktora tezinden üretilmiştir.

KAYNAKÇA:

- Aktürk, İ. (2021). Kırsal Alanlarda Koruma Sorunları: Bursa Cumalıkızık Köyü Örneği, *Journal of Environmental and Natural Studies*, sayı 3(2), s.214-223.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1665172>
- Batur, A. & Gür, Ş.Ö. (2005). *Doğu Karadeniz'de kırsal mimari*. İstanbul: Milli Reasürans Yayınları.
- Dalkılıç, N. (2008). Geleneksel Konutlarda Kullanıcı-Mekân ilişkisi: Midyat Örneği, *Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, Sayı 1, s.17-33.
- Dovey, K. (1985). *Home and homelessness*. Boston MA: Springer.
- Güler, K. (2012). *Doğu Karadeniz Kırsal Mimarisi Örneklerinden Rize-Fındıklı Aydınöğlü Evi Restorasyon Projesi* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi]. İTÜ Akademik Açık Arşiv.
<https://polen.itu.edu.tr/items/e13d545a-3998-4993-845c-528323137085>.
- Gür, Ş. Ö. (2000). *Doğu Karadeniz örneğinde konut kültürü*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- Karakaş, M. (2019). *Kent mekân ve toplum: Mekân sosyolojisine giriş*. İstanbul: Tezkire Yayıncılık.
- Kurt, S. (2021). *Haneden ev haline: "Türk Evi" nde mimari, düzenleme, pratik*. (1. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.

Lefebvre, H. (2014). *Mekânın üretimi* (Işık Ergüden, Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık. (Orijinal yayın tarihi 1974).

Levi, E.A. & Taşçı B. (2016). Küçükavulcuk Köyü Yerleşim Dokusu ve Evleri, *Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi*, sayı 14, s.194-207.

<https://dergipark.org.tr/en/downloadarticle-file/1343166>

Sözen, M. (2006). Gelenekten geleceğe Anadolu'da yaşama kültürü. İstanbul: Creative Yayıncılık.

Sözen, M. & Eruzun C. (1992). *Anadolu'da ev ve insan*. İstanbul: Emlak Bankası Yayınları, 1992.

Şevketbeyoğlu, İ. (2017). *Doğu Karadeniz'de bir aile Hacılibeyzadeler*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2017.

T.C. Fındıklı Belediyesi (2023, 10 Nisan). *Ekonomik ve tarımsal yapı*.

<https://findikli.bel.tr/ekonomik-ve-tarimsal-yapi/#>.

T.C. Fındıklı Kaymakamlığı (2022, 10 Haziran). *Fındıklı'nın coğrafi yapısı*.

<http://www.findikli.gov.tr/cografi-konum-ve-temel-zellikler>.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı (2023, 10 Nisan). *İlçemiz tarihi*.

<https://findikli.meb.gov.tr/www/ilcemiz-tarihi/icerik/316>.

T.C. Rize Valiliği (2022). *Trabzon kültür ve tabiat varlıklarını koruma bölge kurulu arşivi belgeleri*, 53.04.01/33/11/87.

EXTENDED SUMMARY

Research Problem:

The purpose of this study is to reveal the relationship between spatial transformation in local housing in the historical process and societal change.

Research Questions:

What is the role of local housing in the interaction between human and space?

What social changes that lead to spatial transformation due to changing user needs?

Why is it important to conserve vernacular housing with its original values?

Literature Review:

The conceptual framework of the literature review, which the relationship between societal change and space in the context of the transformation of local houses, is shaped by sociological studies on the interaction between social structure, individuals, time and space. The role of the house in reflecting the relationship between society and space, as well as the impact of changing user needs on the transformation of space, forms another part of the research. The literature on vernacular architecture within the study area contributes to defining changes in the social structure specific to the region. Archival documents provide information on the restoration processes of the houses selected for the field study.

The literature review reveals that various analysis studies have examined the transformation of housing space due to social change at both rural and urban scales. Unlike previous studies, this research establishes the connection between human-space interaction over time by dividing the

historical process into three periods. The changes that housing has undergone in terms of mass, structure, and functionality during these periods have been analyzed. In addition, to trace the societal changes underlying spatial transformation, the study also examines shifts in space usage and the daily lives of housing users throughout these three periods.

Methodology:

Societal change examined through the lens of "sociocultural, economic and technological structure," and spatial change, analyzed in terms of "mass, structure-circulation and function-user" were assessed within the historical process from the 19th century to the present by dividing into three distinct periods. The study aimed to reveal the relationship between the findings obtained from this analysis. In determining the periods, three turning points in the historical process concerning mansions were taken as reference: construction and original use, use with repair or abandonment, return and reuse processes.

The first period (1800-1940) corresponds to the years when the mansions were built, the region's unique culture and lifestyle were preserved, the original structure of the mansions remained intact, and the users were household members. The second period (1940-2013) encompasses changes in user needs due to shifts in the social structure, unqualified repairs, the division of mansion use into separate units, and cases where some or all of the users left the mansions for reasons such as education and employment. The third period (2012-2023) marks the stage when the mansions required extensive repairs to maintain their physical existence due to prolonged use and wear. During this period, the original life, users, and functions of the mansions changed, with some being repurposed into boutique hotels and guesthouses.

To determine these historical periods, reconstruct plans for both past and present periods, and understand the general lifestyle that reflects the social structure, several methods were employed, including on-site settlement research, spatial analysis through the drawing of housing plans, and a literature review.

Results and Conclusions:

As a result of the findings obtained, it is understood that the change in the societal structure, driven by factors such as shifts in family population, economic conditions, technological advancements, and migration, led users of local houses to exhibit behavior of "dividing, abandonment, and transformation." Moreover, it was observed that privacy and neighborhood relations, rather than influencing the transformation of local spaces, were themselves significantly impacted by this process, resulting in a shift in their meanings compared to the first period.

It is observed that:

- The holistic use of spaces was disrupted as the mansions were divided into two, and the original mass structure was altered due to additions made to accommodate new functional needs.
- The departure of users from the mansions rendered the spaces dysfunctional, disrupted circulation, and accelerated the deterioration processes due to neglect.
- In the transformation from a residence to a hotel or a guest house, the original mass structure was restored; however, the functions and users of the spaces changed, leading to the emergence of spatial relationships that were not present in the original design.

The historical process influences both the social structure and users' expectations of space, as well as their ways of utilizing it. Consequently, it is inevitable for local houses to undergo a transformation while serving as carriers of cultural and historical heritage from the past to the present. Observations indicate that local houses either continue to be used by family members or are converted into boutique hotels or guest houses over time. In both cases, these structures tend to deviate from their original form in terms of function, layout and user profile, while largely retaining their original façade characteristics. The transformation of use is regarded as an effective means of ensuring the continuity of these structures for future generations. Functional adaptations can serve the public interest in the reuse of local houses; however, implementing such changes, it is crucial to preserve not only the façade and mass characteristics, but also its plan layout and fixed historical accessories. The structure should be safeguarded holistically, along with its surrounding environment. Only through this comprehensive conservation approach can the deterioration caused by time be mitigated, allowing local houses of cultural heritage to be transferred to future generations with their original identity intact.